

THE ROLE OF MILITARY PRESS IN THE INFORMATION WARFARE

Mujkan Mammadzade

Senior Lecturer, Azerbaijan State Academy of Physical Education and Sport, Doctoral candidate, Military Scientific-Research Institute, National Defense University, Ph.D. in Pedagogy

E-mail: mujkan@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0001-5693-3748>

Abstract. This article examines the role of military press in modern information warfare, based on the experience of Azerbaijan. The study analyzes the functions of the Azerbaijani military press during the 2020 Patriotic War, including information policy, social media strategies, and international communication activities. It has been determined that a professional and well-coordinated military information policy ensured superiority not only on the battlefield but also in the information space. At the same time, the study reviews the existing structural and personnel issues in the field and proposes recommendations for their resolution. The research substantiates the importance of the military press as a tool of strategic communication from both theoretical and practical perspectives. The article also discusses the growing role of digital media, social networks, and communication tools in cyberspace within the broader information environment. The paper also analyzes the current challenges in the field of military press—such as the shortage of specialized personnel, digital security risks, and coordination gaps—and proposes prospective directions for strengthening and developing this sphere.

Keywords: Patriotic War, military press, information warfare, strategic communication, social media, national security.

DOI: <https://doi.org/10.30546/2709-2488.2025.5029>

To cite this article: Mammadzade M. (2025). The role of military press in the information warfare. *Journal of Preschool and Primary Education*, Special issue – "Scientific-pedagogical press: in the dimension of historicity and modernity", pp. 71-81.

Article history: received – 25.09.2025; accepted – 29.10.2025.

CC BY 4.0. Authors expressly acknowledge the authorship rights of their works and grant the journal the first publication right under the terms of the Creative Commons Attribution License International CC-BY, which allows the published work to be freely distributed to others, provided that the original authors are cited and the work is published in this journal.

HƏRBİ MƏTBUATIN İNFORMASIYA MÜHARİBƏSİNDƏ ROLU

Müjkan Məmmədzadə

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının baş müəllimi,
Milli Müdafiə Universitetinin Hərbi Elmi-Tədqiqat İnstitutunun elmlər doktoru
proqramı üzrə dissertantı, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru

E-mail: mujkan@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0001-5693-3748>

Annotasiya. Məqalədə hərbi mətbuatın müasir informasiya müharibəsindəki rolu Azərbaycan təcrübəsi əsasında araşdırılır, 2020-ci il Vətən müharibəsi dövründə onun vəzifə və funksiyaları, informasiya siyasəti, sosial media strategiyaları və beynəlxalq kommunikasiya fəaliyyətləri təhlil olunur. Məqalədə peşəkar və koordinasiyalı hərbi informasiya siyasətinin yalnız cəbhədə deyil, həm də informasiya məkanında üstünlüyü təmin etməsindən bəhs edilir, mövcud struktur və kadr problemləri nəzərdən keçirilərək həlli istiqamətində təkliflər irəli sürülür. Tədqiqatda hərbi mətbuatın strateji kommunikasiya aləti kimi əhəmiyyəti elmi və praktiki müstəvidə əsaslandırılır. Eyni zamanda informasiya məkanında rəqəmsal medianın, sosial şəbəkələrin və kiberməkandakı kommunikasiya vasitələrinin artan rolundan bəhs edilir. Məqalədə, həmçinin hərbi mətbuat sahəsində mövcud problemlər – ixtisaslaşmış kadr çatışmazlığı, rəqəmsal təhlükəsizlik riskləri və koordinasiya boşluqları təhlil olunmuş, onların aradan qaldırılması üçün perspektiv inkişaf istiqamətləri irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: Vətən müharibəsi, hərbi mətbuat, informasiya müharibəsi, strateji kommunikasiya, sosial media, milli təhlükəsizlik.

DOI: <https://doi.org/10.30546/2709-2488.2025.5029>

Məqaləyə istinad: Məmmədzadə M. (2025). Hərbi mətbuatın informasiya müharibəsində rolu. «*Məktəbəqədər və ibtidai təhsil*», Xüsusi buraxılış – “Elmi-pedaqoji mətbuat: tarixilik və müasirlik müstəvisində”, səh. 71-81.

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 25.09.2025; qəbul edilib – 29.10.2025.

CC BY 4.0. Müəlliflər açıq şəkildə öz əsərlərinin müəlliflik hüquqlarını təsdiq edir və jurnala Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisenziyası çərçivəsində ilk nəşr hüququnu verirlər. Bu lisenziya, əsərin bu jurnalda yayımlandığı və orijinal müəlliflərə istinad edildiyi halda, onun sərbəst şəkildə digər şəxslər tərəfindən yayılmasına icazə verir.

Giriş / Introduction

XXI əsrdə təhlükəsizlik anlayışı yalnız fiziki sərhədlərin qorunması ilə məhdudlaşmır. Araşdırmalar göstərir ki, müasir dövrdə müharibələr daha çox informasiyanın idarə olunması, ictimai rəyin yönləndirilməsi, düşmənin psixoloji zəiflədilməsi və global imic siyasəti ilə bağlı kompleks proseslərə çevrilmişdir. Bu şəraitdə, informasiyanın strateji silaha çevrilməsi dövlətlərin həm daxili, həm də xarici siyasətlərində media vasitələrinin rolunu daha da artırmışdır. Xüsusilə hərbi mətbuat bu prosesin mərkəzində dayanaraq, döyüş meydanlarında əldə edilən uğurların informasiya məkanında da möhkəmlənməsi üçün vacib vasitə funksiyasını yerinə yetirir. İnformasiya müharibəsi – düşmənin informasiya sistemlərinə, ictimai rəyinə və informasiya bazalarına təsir etməklə onun iradəsini zəiflətmək məqsədi daşıyan, diplomatik, psixoloji və texnoloji elementləri özündə birləşdirən hibrid münaqişə formasıdır [Manoylo, A.V., 2005]. Bu mübarizə növündə qələbə yalnız hərbi əməliyyatların effektivliyi ilə deyil, həm də informasiya məkanında üstünlük əldə etmək qabiliyyəti ilə müəyyən olunur. Bu baxımdan, hərbi mətbuat yalnız informativ xarakter daşımır, eyni zamanda milli təhlükəsizlik, milli kimlik və informasiya suverenliyi məsələlərində əsas rol oynayır.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasında bu anlayış, xüsusilə 2020-ci il İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı özünü daha qabarıq şəkildə göstərdi. Azərbaycan tərəfi informasiya müharibəsində planlı, strateji və texnoloji baxımdan müasir metodlarla silahlanaraq, həm yerli, həm də beynəlxalq ictimaiyyət qarşısında informasiya üstünlüyünü qoruyub saxladı. Müdafiə Nazirliyinin və digər rəsmi qurumların mətbuat xidmətləri vasitəsilə yayılan operativ xəbərlər, döyüş görüntüləri, coğrafi xəritələr və vizual sübutlar təkcə cəmiyyətin məlumatlandırılması deyil, eyni zamanda düşmənin təbliğatının neytrallaşdırılması və beynəlxalq dəstəyin formalaşdırılması baxımından da mühüm əhəmiyyət kəsb etdi.

Tədqiqatın əsas məqsədi Azərbaycanın hərbi mətbuat təcrübəsi kontekstində informasiya müharibəsində istifadə olunan strategiyaları, kommunikasiyaların idarə olunması modellərini və bu sahədə qarşıya çıxan çağırışları elmi baxımdan təhlil etmək, informasiya dövrünün reallıqları fonunda hərbi mətbuatın gələcək inkişaf perspektivləri və beynəlxalq təcrübə ilə müqayisəli yanaşmaları nəzərdən keçirməkdir.

Problemin qoyuluşu

Müasir informasiya müharibələrinin intensivləşməsi şəraitində hərbi mətbuat milli təhlükəsizliyin təmin edilməsində və ictimai rəyin formalaşdırılmasında strateji vasitəyə çevrilmişdir. Lakin bu sahədə informasiya qarşıdurmalarına

effektiv kommunikasiya mexanizmlərinin, ideoloji və psixoloji təsir metodlarının elmi əsaslandırılması tam şəkildə aparılmamışdır. Buna görə də problemin mahiyyəti hərbi mətbuatın informasiya müharibəsində strateji, ideoloji, psixoloji təsir vasitəsi kimi rolunun, təsir imkanlarının və milli təhlükəsizlik konsepsiyası kontekstində, milli maraqların müdafiəsində funksional əhəmiyyətinin, inkişaf istiqamətlərinin elmi əsaslarla kompleks tədqiqi zərurəti ilə şərtlənir.

Tədqiqat metodları və metodologiya

Tədqiqatda sistemli yanaşma, tarixi-təhlili və müqayisəli metodlardan istifadə edilmişdir. Bu metodlar vasitəsilə hərbi mətbuatın informasiya müharibəsində rolu, inkişaf mərhələləri və funksional xüsusiyyətləri elmi əsaslarla araşdırılmışdır. Eyni zamanda, empirik müşahidə və məzmun təhlili metodları tətbiq edilərək konkret faktlar və real informasiya nümunələri üzərində təhlil aparılmışdır. Tədqiqat keyfiyyət yönümlü metodologiya əsasında aparılmış, əsasən, sənəd analizi və məzmun təhlili üsullarından istifadə olunmuşdur. Əsas mənbələr kimi Müdafiə Nazirliyinin rəsmi məlumatları, hərbi mətbuat orqanlarının materialları və sosial mediada yayımlanan kontentlər seçilmişdir. Tədqiqat, informasiya müharibəsi dövründə hərbi mətbuatın kommunikativ və ideoloji funksiyalarını təhlil etməyə yönəlmişdir.

Əsas hissə / Main part

İnformasiya müharibəsi (İM) müasir dövrdə münaqişələrin, böhranların və silahlı qarşıdurmaların əsas komponentlərindən birinə çevrilmişdir. Bu müharibə növü yalnız klassik silahlı mübarizə vasitələrinə deyil, eyni zamanda informasiya texnologiyalarına, kütləvi informasiya vasitələrinə, sosial media platformalarına və psixoloji təsir vasitələrinə əsaslanır. İnformasiya müharibəsinin əsas məqsədi rəqibin qərarvermə mexanizmlərinə, ictimai rəyinə, hərbi və mülki informasiya şəbəkələrinə təsir etməklə onun siyasi, psixoloji və sosial sabitliyini pozmaqdır [Poteptsov, Q.Q., 2000].

İnformasiya müharibəsi klassik döyüş müstəvisindən fərqli olaraq, mülki əhali, beynəlxalq təşkilatlar və media qurumları üzərində hədəflənmiş simvolik və psixoloji təzyiq metodlarından istifadə edir. Bu prosesdə dezinformasiya yaymaq, qeyri-rəsmi məlumatlarla panika yaratmaq, media manipulyasiyası, kibərhücumlar və rəsmi informasiya kanallarının bloklanması əsas silah rolunu oynayır [Baluyev, D., 2013].

XX əsrin sonlarından başlayaraq, informasiya müharibəsinin daha mürəkkəb və çoxşaxəli formaları meydana çıxmışdır. Xüsusilə Yaxın Şərq, Şərqi Avropa və Qafqazda baş verən hərbi-siyasi qarşıdurmalar zamanı informasiya üstünlüyünü əldə edən tərəf, döyüş meydanında olmasa belə, beynəlxalq ictimaiyyətdə və

diplomatik cəbhədə ciddi təsir gücünə malik olmuşdur [Əhmədli, N.A., 2004].

Ümumiyyətlə, hərbi mətbuat dedikdə, silahlı qüvvələrin fəaliyyətini, milli təhlükəsizlik məsələlərini və dövlətin hərbi strategiyasını cəmiyyətə və beynəlxalq ictimaiyyətə çatdıran rəsmi və qeyri-rəsmi informasiya vasitələri nəzərdə tutulur. Bu sahəyə Müdafiə Nazirliyi və digər güc strukturlarının mətbuat xidmətləri, xüsusi hərbi jurnallar, informasiya portalları və elektron media platformaları daxildir. Hərbi mətbuatın əsas vəzifə və funksiyalarına əhalini və orduya bağlı qurumları rəsmi və təsdiqlənmiş məlumatlarla təmin etmək, vətənpərvərlik ruhunu gücləndirmək, cəmiyyətin mənəvi dəstəyini səfərbər etmək, dezinformasiyanın qarşısını almaq, düşmənin psixoloji təsirini neytrallaşdırmaq, beynəlxalq ictimaiyyətə yönəlmiş kommunikasiya strategiyalarını həyata keçirmək və ordunun fəaliyyətini şəffaf, peşəkar şəkildə ictimaiyyətə təqdim etmək və s. aiddir.

Müasir dövrdə informasiya müharibəsində klassik KİV-lə (televiziya, radio, qəzet) yanaşı, rəqəmsal platformalar, xüsusilə sosial media vasitələri əsas döyüş meydanlarından birinə çevrilmişdir. Bu medianın çevikliyi, sürəti və interaktivliyi informasiya silahının təsir gücünü daha da artırır. Hərbi mətbuat isə bu rəqəmsal media resurslarını strateji şəkildə yönləndirərək rəsmi mövqe bildirişi, video materialların yayımı, xarici dillərdə subtitrlarla kontent və operativ xəbər lentləri vasitəsilə ictimai rəyin formalaşdırılmasında fəal rol oynayır [Məmmədli, C.Ə., 2003].

Azərbaycan nümunəsində hərbi mətbuatın informasiya müharibəsindəki effektivliyinin konkret göstəricilərindən biri, 2020-ci ildə baş vermiş 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Müdafiə Nazirliyinin informasiya axınına yüksək koordinasiya ilə idarə etməsi olmuşdur. Rəsmi saytlar, Telegram kanalları, sosial media hesabları vasitəsilə videosübutlar, vizual xəritələr, düşmənin texnikasının məhv edilməsi görüntüləri və şəhidlər haqqında məlumatlar eyni anda həm daxili, həm də xarici auditoriyaya təqdim edilmişdir.

Bu kontekstdə hərbi mətbuat yalnız informator deyil, eyni zamanda strateji kommunikasiya qurumu olaraq çıxış edir. Yəni mətbuat bu sahədə sırf informasiyanı ötürən vasitə deyil, ictimai psixologiya, milli ruh, diplomatik maraqlar və beynəlxalq hüquq çərçivəsində formalaşdırıcı və yönləndirici gücə malik faktordur [Sümərli, C.M., 2010].

Ümumiyyətlə, hərbi mətbuat informasiya müharibəsinin ən kritik aktorlarından biridir. O, dövlətin informasiya təhlükəsizliyinin qorunmasında, psixoloji müdafiə sisteminin qurulmasında və informasiya cəbhəsində üstünlük əldə etməsində həlledici rol oynayır. Beynəlxalq təcrübələr göstərir ki, peşəkar və sistemli şəkildə qurulmuş hərbi media siyasəti olmadan informasiya məkanında qələbə mümkün deyil.

Danılmaz faktdır ki, 2020-ci ilin sentyabr-noyabr aylarında baş vermiş 44

günlük Vətən müharibəsi, təkcə hərbi sahədə deyil, həm də informasiya müharibəsi cəbhəsində Azərbaycan Respublikasının uğurlu strategiyalar həyata keçirdiyi mühüm bir mərhələ olmuşdur. Münaqişə dövründə Azərbaycan tərəfinin, yalnız cəbhədə deyil, beynəlxalq informasiya məkanında da üstünlük əldə etməsində hərbi mətbuat və rəsmi kommunikasiya kanalları mühüm rol oynamışdır.

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi, Prezident Administrasiyası və digər güc strukturlarının mətbuat xidmətləri müharibənin ilk günündən etibarən operativ, sistemli və strateji informasiya siyasəti həyata keçirmişlər. Müharibə dövründə hər gün, səhər və axşam saatlarında rəsmi məlumatlar, videogörüntülər, vizual xəritələr və ərazi azadlıqları ilə bağlı infoqrafik materiallar ictimaiyyətə təqdim olunurdu. Məqsəd, həm daxili ictimaiyyətin informasiya tələbatını ödəmək, həm də xarici media orqanlarına etibarlı məlumat mənbəyi təqdim etmək idi.

Müdafiə Nazirliyinin mətbuat xidmətinin gündəlik yayımladığı press-revizlər, sosial media paylaşımaları və “Zəfər Xronikası” adlanan videomateriallar ictimai rəyin formalaşmasına və xalqda ruh yüksəkliyinin qorunmasına xidmət etmişdir [“Zəfər xronikası”, 2024].

Müharibə zamanı Ermənistan tərəfindən yayılan çoxsaylı dezinformasiya kampaniyalarına qarşı Azərbaycan tərəfi çevik və əsaslandırılmış reaksiya göstərmişdir. Düşmən tərəfin uydurma xəbərləri – mülki əhali arasında “kütləvi itkilər”, Azərbaycanın öz mövqelərini bombalaması və ya beynəlxalq konvensiyaların pozulması ilə bağlı iddiaları dərhal foto və videosübutlarla təkzib edilmişdir. Bu, yalnız informasiya cəbhəsində deyil, beynəlxalq hüquq müstəvisində də Azərbaycanın mövqeyini möhkəmləndirdi.

Eyni zamanda Ermənistanın informasiya blokadası yaratmaq cəhdlərinə qarşı Azərbaycanın tərcümə edilmiş rəsmi açıqlamaları, subtitrlarla yayımlanan videoları və xarici dillərdə mətbuat konfransları beynəlxalq auditoriyaya birbaşa çıxış imkanı yaratdı.

Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycanda ənənəvi KİV-lə yanaşı, sosial media da effektiv şəkildə hərbi kommunikasiya vasitəsinə çevrilmişdi. Müdafiə Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və digər rəsmi qurumların “Twitter”, “Facebook”, “Telegram” və “Instagram” səhifələri milyonlarla izləyici tərəfindən real vaxtda izlənirdi. Xüsusilə “Twitter” platformasında qısa, dəqiq və vizuallaşdırılmış informasiyanın yayılması beynəlxalq medianın da diqqətini çəkdi.

Sosial media üzərindən yayımlanan dron görüntüləri, düşmən texnikasının məhv edilmə anları, azad olunan yaşayış məntəqələrinin videogörüntüləri yalnız hərbi informasiya baxımından deyil, psixoloji üstünlük baxımından da əhəmiyyətli idi. Bu kontentlər, eyni zamanda qlobal auditoriya üçün vizual və inandırıcı

mənbə funksiyası daşıyırdı.

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycan hərbi mətbuatının uğurlarından biri də xarici jurnalistlərin bölgəyə dəvət edilməsi və şəffaf informasiya mühitinin yaradılması olmuşdur. BBC, CNN, Al Jazeera, TRT, Deutsche Welle və digər nüfuzlu media orqanlarının müxbirləri cəbhə bölgələrində şəxsən müşahidələr aparmaq imkanı əldə etdilər [NATO., 2020]. Bu da Azərbaycanın real vəziyyəti beynəlxalq auditoriyaya çatdırmaqda ciddi üstünlük qazanmasına səbəb oldu.

Media üçün yaradılmış xüsusi informasiya zonaları, brifinqlər və yerlərdə vizual materialların təqdim edilməsi Azərbaycanın informasiya siyasətinin peşəkarlıq səviyyəsini və planlı yanaşmasını nümayiş etdirmişdir.

44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycan hərbi mətbuatının fəaliyyəti informasiya müharibəsi sahəsində mühüm təcrübə nümunəsi kimi çıxış edir. Bu dövrdə əldə edilən uğurlar, informasiya axınının düzgün idarə olunması, dezinformasiyaya qarşı cavab tədbirləri və beynəlxalq medianın cəlb edilməsi göstərdi ki, informasiya məkanında qazanılan üstünlük, artıq müasir müharibələrin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilmişdir. Azərbaycanın bu sahədə tətbiq etdiyi yanaşma yalnız region üçün deyil, global təhlükəsizlik və informasiya idarəçiliyi sahəsində də model kimi təqdim oluna bilər.

Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il Vətən müharibəsi dövründə həyata keçirdiyi uğurlu hərbi informasiya siyasəti göstərdi ki, yüksək peşəkarlıqla təşkil olunmuş hərbi mətbuat informasiya müharibəsində real silaha çevrilə bilər. Lakin bu sahədəki irəliləyişlərə baxmayaraq, mövcud sistemin davamlı inkişafı üçün nəzərdəcarpacaq problemlər qalmaqdadır. Bu problemlər yalnız texniki və struktur səviyyədə deyil, həm də insan resursları, hüquqi baza və strateji planlaşdırma baxımından təhlil edilməlidir. Belə ki, Azərbaycanın hərbi informasiya sisteminə rast gəlinən başlıca problemlərdən biri ixtisaslaşmış hərbi media kadrlarının çatışmazlığıdır. Müasir informasiya müharibəsində yalnız texniki bilik deyil, həm də psixoloji müharibə, ictimai rəyin yönləndirilməsi və beynəlxalq media ilə işləmək bacarıqları tələb olunur. Hazırda hərbi mətbuat sahəsində çalışanların əksəriyyəti mülki jurnalistika və kommunikasiya sahəsindən gəlmiş şəxslərdir. Bu isə hərbi protokol, təhlükəsizlik tələbləri və məxfi informasiya ilə işləmə mədəniyyətinin tam formalaşmasına təsir göstərir [Ramazanov, Q., 2018]. Hərbi jurnalistika üzrə ixtisaslaşmış akademik proqramların və təlim modullarının olmaması bu sahədə peşəkar təkmilləşmə imkanlarını məhdudlaşdırır. Beynəlxalq təcrübədə, xüsusilə ABŞ, Türkiyə və İsraildə hərbi kommunikasiya üzrə xüsusi kurslar və media-hərbi mərkəzlər fəaliyyət göstərir [Baluyev, D., 2013]. Azərbaycanda bu sahədə ilk addımlar atılsa da, sistemli şəkildə tətbiq edilən institutlaşma prosesi hələ tam formalaşmayıb. Belə ki, müharibə zamanı müxtəlif dövlət

qurumlarının informasiya yayımında bəzən paralel və təkrarlanan məlumatlar müşahidə olunmuşdur. Bu hallar rəsmi informasiya axınının vahid mərkəzdən koordinasiya edilməsinin vacibliyini göstərmişdir [Qaşqay, Z., 2017]. Fərqli mənbələrdən yayılan bənzər informasiyalar bəzən ictimaiyyətin çaşqınlığına və beynəlxalq mediada qeyri-dəqiq interpretasiyalara səbəb olmuşdur. Buna görə Strateji Kommunikasiya Mərkəzinin yaradılması və bütün dövlət orqanlarının informasiya fəaliyyətlərinin bu mərkəz vasitəsilə koordinasiya olunması təklif edilir.

Sosial mediada yayımlanan informasiya əməliyyatları bəzən qarşı tərəfdən kiberhücumlara, səhifələrin bloklanmasına və ya saxta hesablardan yayılan dezinformasiyalara məruz qalır. Azərbaycan hərbi mətbuatının bu sahədə texniki təchizatı və rəqəmsal təhlükəsizlik tədbirləri genişləndirilsə də, kibermüdafiə üzrə ixtisaslaşmış kadrların azlığı və hüquqi mexanizmlərin qeyri-kafi olması ciddi problem olaraq qalır [Ramazanov, Q., 2018].

Kiberinformasiya hücumlarına qarşı proaktiv yanaşmalar, süni intellekt əsaslı analiz sistemləri və bot şəbəkələrinin aşkarlanması üçün texnoloji infrastrukturun qurulması vacib sayılır [Axundov, E., 2006]. Həmçinin sosial platformalarda yayım hüquqları və rəqəmsal media etikasına dair milli normativlərin təkmilləşdirilməsi zəruridir.

Mövcud problemlərə baxmayaraq, Azərbaycanın hərbi mətbuatı üçün gələcək inkişaf perspektivləri genişdir. Bu perspektivlər aşağıdakı istiqamətlər üzrə sistemləşdirilə bilər:

- hərbi jurnalistika ixtisası üzrə ali və əlavə təhsil proqramlarının yaradılması;
- peşəkar hərbi media mərkəzlərinin təşkili və beynəlxalq təcrübənin lokallaşdırılması;
- dövlət qurumları arasında kommunikasiya əməkdaşlığının gücləndirilməsi;
- xarici dillərdə yayımların artırılması və beynəlxalq media ilə koordinasiya;
- süni intellekt, "big data" və analitik platformaların informasiya siyasətinə inteqrasiyası.

Azərbaycanın informasiya təhlükəsizliyini möhkəmləndirmək üçün təkcə reaktiv tədbirlər deyil, həm də strateji kommunikasiya təlimləri, ssenari əsaslı məşğələlər və simulyasiya modelləri tətbiq olunmalıdır.

Azərbaycan hərbi mətbuatının informasiya müharibəsindəki uğurları yeni və daha yüksək tələblərlə müşayiət olunur. Bu səbəbdən sistemli yanaşma, peşəkarlaşma, texnoloji modernləşmə və institusional inkişaf bu sahənin davamlılığı üçün əsas prioritetlər sırasındadır. Problemlərin dəqiq diaqnozu və düzgün strategiyalarla idarə olunması Azərbaycanın informasiya suverenliyinin təminatında həlledici rol oynayacaqdır.

Nəticə / Conclusion

Tədqiqat nəticələri göstərir ki, müasir dövrdə informasiya məkanında üstünlük əldə etmək və ictimai rəyə təsir göstərmək bacarığı, silahlı münaqişələrin gedişatına və nəticələrinə birbaşa təsir edən strateji faktor olaraq çıxış edir. Bu kontekstdə hərbi mətbuat yalnız informasiya yayımı funksiyasını yerinə yetirməklə kifayətlənmir, həm də dövlətin informasiya təhlükəsizliyinin təminatçısı, psixoloji müqavimət aləti və beynəlxalq mediada rəsmi mövqenin ifadə vasitəsi kimi fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikasının 2020-ci ildə apardığı 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə həyata keçirdiyi kommunikasiya siyasəti bu yanaşmanın əyani nümunəsi olmuşdur. Müharibə zamanı Müdafiə Nazirliyi və digər dövlət qurumları tərəfindən həyata keçirilən koordinasiyalı informasiya fəaliyyəti nəticəsində ölkə informasiya cəbhəsində həm yerli, həm də beynəlxalq auditoriyalara qarşı effektiv təsir mexanizmləri formalaşdırmağa nail olmuşdur. Operativ informasiya axını, vizual materiallardan istifadə, sosial mediada fəal iştirak və beynəlxalq media ilə əməkdaşlıq Azərbaycan tərəfinin informasiya müharibəsində strateji üstünlüyünü təmin etmişdir.

Bununla yanaşı, araşdırma bu sahədə bəzi institusional və funksional boşluqların da mövcud olduğunu aşkara çıxarmışdır. İxtisaslaşmış hərbi media kadrlarının çatışmazlığı, informasiya koordinasiyasında bəzən müşahidə olunan qeyri-bərabərliklər, kiberinformasiya təhlükəsizlik mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac və xarici dillərdə kontent istehsalının hələ tam sistematik olmaması kimi problemlər düzgün şəkildə həll olunmalı məsələlər kimi qeyd edilir.

Nəticə olaraq demək olar ki, hərbi mətbuat müasir dövrdə yalnız informasiya ötürücüsü deyil, həm də strateji təhlükəsizlik aləti və geosiyasi kommunikasiyanın mühüm aktoru kimi fəaliyyət göstərir. Təcrübə göstərdi ki, peşəkar və planlı şəkildə qurulmuş hərbi informasiya siyasəti yalnız müharibə dövründə deyil, həm də sülh şəraitində dövlətin mövqeyinin qorunması və gücləndirilməsi baxımından həlledici əhəmiyyət daşıyır. Bu səbəbdən informasiya müharibəsində üstünlük qazanmaq üçün hərbi mətbuatın institusional inkişafı, texniki və insan resurslarının gücləndirilməsi, eləcə də beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması dövlət siyasətində prioritet istiqamət kimi müəyyənləşdirilməlidir.

Məqalənin aktuallığı. Müasir müharibələrin informasiya müstəvisində aparılması hərbi mətbuatın strateji əhəmiyyətini artırmışdır. Xüsusilə 2020-ci il Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan hərbi mətbuatının rolu, informasiya cəbhəsində üstünlük əldə etmək baxımından həlledici olmuşdur. İnformasiyanın operativ, düzgün və məqsədyönlü şəkildə yayılması milli təhlükəsizlik və ictimai

rəyin formalaşmasında əsas vasitəyə çevrilmişdir. Bu səbəbdən mövzu müasir dövrdə xüsusi aktuallıq daşıyır.

Məqalənin elmi yeniliyi. Bu tədqiqatda hərbi mətbuatın informasiya müharibəsində rolu ilk dəfə olaraq milli təhlükəsizlik, strateji kommunikasiya və informasiya siyasəti kontekstində kompleks şəkildə araşdırılmışdır. Araşdırmada hərbi mətbuatın ictimai rəyin formalaşmasında, ideoloji sabitliyin qorunmasında və psixoloji təsir mühitinin idarə olunmasında oynadığı funksional rol elmi əsaslarla müəyyənləşdirilmişdir. Hərbi media vasitələrinin informasiya qarşındurmalarında tətbiq olunan təsir mexanizmlərinin effektivliyini artıran yeni elmi yanaşmalar təqdim edilmişdir. Tədqiqatda, həmçinin milli informasiya təhlükəsizliyinin təminində hərbi mətbuatın integrativ model kimi nəzərdən keçirilməsinə yönəlmiş metodoloji baza təklif olunmuşdur. Nəticə etibarilə, iş hərbi mətbuatın müasir informasiya müharibələrinin strukturunda strateji resurs kimi elmi-nəzəri statusunun müəyyənləşdirilməsinə xidmət edir. İlk dəfə mövzu üzrə milli və beynəlxalq təcrübələr müqayisəli kontekstdə araşdırılmışdır.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti. Əldə olunan nəticələr hərbi mətbuatın informasiya müharibəsində effektiv istifadəsi məqsədilə strateji kommunikasiya modellərinin formalaşdırılmasına töhfə verə bilər. Təklif edilən yanaşmalar həm müharibə, həm də sülh dövründə informasiya təhlükəsizliyinin təmin olunması, ictimai rəyin idarə edilməsi və beynəlxalq media ilə əlaqələrin qurulması sahəsində praktik rəhbərlik kimi istifadəsi mümkündür.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat / References

1. Axundov, E. (2006). Azərbaycanın aparması zəruri olan Elektron İnformasiya Müharibəsi (EİM) haqqında. "Qarabağ dünən, bu gün və sabah" 5-ci elmi-əmali konfransının materialları. http://soft.tusi.biz/ts_general/azl/kitabxana/article/art-9.htm
2. Əhmədli, N.A. (2004). Kütləvi informasiya vasitələri xaricə siyasi təbliğat sistemində. Bakı, BDU nəşriyyatı.
3. Məmmədli, C.Ə. (2003). Müasir jurnalistika. Bakı, BDU nəşriyyatı.
4. NATO. (2020). Media access and information transparency in conflict zones. NATO Reports.
5. Qaşqay, Z. (2017). Müharibə zamanı KİV-də obyektivlik problemləri. Strategiya.az. <https://az.strategiya.az/news.php?id=94630>
6. Ramazanov, Q. (2018). XX əsrin birinci yarısında Azərbaycanda hərbi mətbuatın inkişafı. Hərbi Bilik, (5), s.101–104.

7. Sümərinli, C.M. (2010). Hərbi sahədə informasiya əldə etmək mədəniyyəti: Azərbaycan və dünya təcrübəsi. Bakı, Apostrof nəşriyyatı.
8. Zəfər xronikası – Vətən müharibəsinin 19-cu günü. (2024). Modern.az. [https://modern.az/qarabag/490692/zefer-xronikasi-veten-muharibesin-19-cu-gunu/javascript\(\)](https://modern.az/qarabag/490692/zefer-xronikasi-veten-muharibesin-19-cu-gunu/javascript())
9. Baluyev, D. (2013). Politika v voyne postindustrialnoy epoxi. Mezhdunarodnii protsessi: Zhurnal teorii mezhdunarodnikh otnosheniy i mirovoy politiki, 11(3–4).
10. Manoylo, A.V. (2005). İnformatsionno-psixologicheskaya voyna: faktori, opredelyayushie format sovrenennogo vooruzhyonnogo konflikta. V materialakh V Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii “İnformatsionniye tekhnologii i bezhopasnost” (vip. № 8, s.73–80). Kiyev.
11. Pocheptsov, Q.Q. (2000). İnformatsionniye voyni. Moskva: “Ref-Buk”.